

TYÖPÄIVÄ JA TYÖVUOSI MOSKOVAN KUVERNEMENTISSA

Tällä otsikolla ilmestynyt insinööri Kozminyh-Laninin teos (Moskova, 1912, julk. Venäjän Keisarillisen teknillisen seuran Moskovan osaston yhteydessä toimiva Työn edistämismuseon vakituinen valiokunta. Hinta 1 rpl. 75 kop.) on kokoelma numerotietoja vuoden 1908 lopulta.

Tiedot koskevat 219.669 työläistä, s.o. 71,37% kuvernementin tehdastyöläisten kokonaisluvusta (307.773). Tekijä sanoo, että „aineiston hän on tutkinut huolellisesti kunkin teollisuuslaitoksen kohdalta erikseen ja yleiseen kokoelmaan on otettu siitä vain se osa, joka ei herättänyt mitään epäilyksiä”.

Tämän luontoinen tilasto olisi — suuresta myöhästymisestä huolimatta — erinomaisen mielenkiintoinen, jos tietojen yhteen kokoaminen olisi suoritettu järkevämmin. Valittavasti täytyy käyttää juuri tätä sanaa, sillä hra Kozminyh-Laninin taulukot on laadittu erittäin huolellisesti, hän on tehnyt hyvin paljon työtä kaikenlaisten yhteenvetojen ja prosenttisuhteiden laskemiseksi, mutta tätä työtä ei ole tehty järkiperaisesti.

Runsas aineisto on ikään kuin pökerryttänyt tekijän. Hän on suorittanut satoja ja tuhansia sellaisia laskelmia, jotka ovat aivan tarpeettomia ja vain rasittavat teosta, mutta jättänyt tekemättä muutamia kymmeniä sellaisia laskelmia, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä, sillä ilman niitä ei saada yleiskuvaa ilmiöstä.

Tosiaankin, tekijän perustaulukoissa, jotka muodostavat miltei koko kirjan, esitetään niin yksityiskohtaisia tietoja, että esimerkiksi ne työläiset, jotka tekevät työtä 9—10 tuntia

vuorokaudessa, on jaettu 16 *alaryhmään* sen mukaan, paljonko kahtena perättäisenä viikkona on tehty työtunteja (109 tunnista 120 tuntiin), ja kussakin alaryhmässä on laskettu, montako työtuntia on tehty keskimäärin vuorokaudessa! Ja kaikki tämä on suoritettu kahdesti: tuotannossa olevien työläisten sekä aputyöläisten osalta.

Ei voida olla myöntämättä, että tällainen seikkaperäisyys on ensiksikin aivan tarpeetonta, että siinä innostutaan tilastoon tilaston vuoksi ja että syntyy eräänlaista numeroleikkiä kuvan selvyyden ja aineiston tutkimiskelpoisuuden *vahingoksi*. Ja toiseksi, yhdeksän kymmenesosaa noista „keskiarvoista”, jotka tekijä on laskenut sadasosien tarkkuudella, on suorastaan hukkaan mennyttä työtä, sillä voidaan mennä takuuseen siitä, että tuhannesta kirjan lukijasta (kirjan, jolle tuskin löytyy tuhat lukijaa) kenties yksi tuntee tarvitsevansa tuollaista „keskiarvoa” (ja tällöin tuo yksi voisi *sen itse* laskea, jos hänelle sattuisi tulemaan niin kiperä tarve!).

Ja samaan aikaan kirjasta *kokonaan puuttuu* ehdottoman välttämättömiä yhteenvetotietoja, jotka tekijä *olisi voinut* laatia paljon vähemmällä vaivalla ja joita ilman on mahdoton tulla toimeen, jos tahdotaan ajatellen tutustua tutkimuksen antamiin tietoihin. Puuttuu yhteenvetotietoja: 1) yhdessä, kahdessa ja kolmessa vuorossa työskentelevistä työläisistä tuotantoryhmittäin; 2) tuotanto- ja aputyöläisistä; 3) joista saataisiin työtuntien keskiluku tuotantoryhmittäin; 4) joista saataisiin aikuisten ja lasten työajan yleiset yhteenvedot; 5) jotka jaottelisivat tehtaat työläisten lukumäärän perusteella.

Pysähdymme tarkastelemaan tätä viimeistä kohtaa. Kirjan tekijä on nähtävästi niin ahkera,— kyseisestä hänen julkaisemiensa ja painokuntoon valmistamiensa teosten luettelosta päätellen,— hänen käytettävänä on niin runsas ja mielenkiintoinen aineisto, että kenties hänen menettelytapojensa arvosteleva erittely saattaa tuottaa myös välittömästi käytännöllistä eikä ainoastaan teoreettista hyötyä. Esitimme jo tekijän sanat siitä, että kokoamansa „aineiston hän on tutkinut huolellisesti kunkin teollisuuslaitoksen kohdalta *erikseen*”.

Siis tämän aineiston yhdistely vaikkapa niihin tehdasryhmiin, jotka on otettu käytäntöön virallisessakin tilastotutkimuksessamme (korkeintaan 20 työläistä, 21—50,

51—100, 101—500, 501—1.000 ja yli 1.000 työläistä), olisi ollut täysin mahdollista. Entä olisiko se ollut välttämätöntä?

Olisi ollut, ehdottomasti. Tilaston ei pidä antaa mielivaltaisia numerosarakkeita, vaan sen on valaistava numeroilla niitä tutkittavan ilmiön erilaisia sosiaalisia tyyppejä, jotka ovat elämässä täysin hahmottuneet tai ovat hahmottumassa. Voidaanko epäillä sitä, että tuotantolaitokset, joissa on 50 ja 500 työläistä, kuuluvat meitä kiinnostavan ilmiön oleellisesti erilaisiin *sosiaalisiin tyyppeihin?* että koko yhteiskunnallinen kehitys kaikissa sivistysmaissa suurentaa näiden tyyppien *eroavuutta* ja johtaa siihen, että toinen niistä *tunkee pois* toisen?

Ottakaamme juuri työpäivää koskevat tiedot. Tekijän laatimasta yleistävästä yhteenvetotaulukosta voimme saada sen johtopäätöksen,— jos *itse* suoritamme eräänlaisen välttämättömän tilastotyön, jota emme näe kirjassa,— sen johtopäätöksen, että 33 tuhatta työläistä (220 tuhannesta tutkitusta) tekee työtä *enemmän kuin 10 tuntia vuorokaudessa*. Sitä vastoin kaikkien 220 tuhannen työläisen työpäivän keskipituus on 9½ tuntia. Herää kysymys: eivätköhän nämä ylettömän pitkän työpäivän rasittamat työläiset tee työtä *pienissä* laitoksissa?

Tämä kysymys herää luonnollisesti ja välttämättömästi. Se ei ole suinkaan mielivaltaisesti valittu. Maailman kaikkien maiden poliittinen taloustiede ja tilastotutkimus *velvoittavat* meitä asettamaan nimenomaan tämän kysymyksen, koska työpäivän pidentämistä pienissä yrityksissä on ilmennyt liian usein. Kapitalistisen talouden olosuhteet tekevät pienisännille tällaisen pidentämisen välttämättömäksi.

Ja niinpä osoittautuu, että tekijän aineistossa *oli* tiedot vastauksen antamiseksi tähän mitä tärkeimpään kysymykseen, mutta tekijän yhteenvetotaulukossa ei ole niitä! Yhteenvetotaulukossa tekijä on esittänyt meille jonninjoutavat pitkät sarakkeet yksityiskohtaisia „keskiarvoja”, mutta *ei ole esittänyt* välttämätöntä tehtaiden jakoa työläisten luvun mukaan.

Moskovan kuvernementissa on sellainen jako vieläkin välttämättömämpi (jos tässä sallittaneen käyttää voittoastetta) kuin yleensä, sillä Moskovan kuvernementissa

havaitsemme tuotannon valtavan keskityksen ohella suhteellisesti kovin paljon pieniä tuotantolaitoksia. Vuoden 1910 tilaston mukaan kuvernementissa oli yhteensä 1.440 tuotantolaitosta ja niissä 335.190 työläistä. Puolet tästä työläisluvusta (167.199) oli keskitetty *66 tehtaaseen*,— ja toisessa kohtiossa näemme 669 tuotantolaitosta, joissa työläisten kokonaisluku oli 18.277. On selvää, että kysymyksessä ovat aivan erilaiset sosiaaliset tyypit ja että tilastotutkimus, joka ei niitä erota, ei kelpaa kerrassaan mihinkään.

Tekijä on niin innostunut numeroriveihin niiden työläisten määrästä, jotka tekevät työtä kahdessa perättäisessä viikossa 94, 95 tuntia j.n.e. 144 tuntiin saakka, että *on jättänyt tykkänään pois* tuotantolaitosten määrää koskevat tiedot. Tämä luku on osoitettu hänen teoksensa jälkimmäisessä osassa, jossa on puhe työvuoden pituudesta, mutta ensimmäisessä osassa, jossa puhutaan työpäivästä, ei ole esitetty mitään tietoja tuotantolaitosten määrästä,— vaikka nuo tiedot epäilemättä olivat tekijän käytettävissä.

Moskovan kuvernementin suurimmat tehtaajat eivät ole ainoastaan teollisuuslaitosten omalatauisia tyyppisiä, vaan ne ovat myös omalatauisia asujaimistotyyppisiä, missä vallitsevat erikoiset elin- ja kulttuuriehdot (tai oikeammin sanoen epäkulttuuriset ehdot). Näiden tehtaiden erottaminen toisista, tietojen seikkaperäinen käsittely jokaisen työläisten luvun mukaan määrätyn yritysryhmän osalta erikseen on järkipäisemmän taloudellisen tilastotutkimuksen välttämätön ehto.

Esitämme hra Kozminyh-Laninin teoksen tärkeimmät yhteenvedot.

Hänen tutkimuksensa työpäivän pituudesta käsittää, kuten jo sanoimme, 219.669 moskovalaista tehdastyöläistä, s.o. 71,37% heidän kokonaisluvustaan, ja tällöin on tekstiilityöläisiä otettu hänen tilastoihinsa jonkin verran enemmän kuin muiden tuotantoalojen työläisiä. Tutkittavaksi on otettu 74,6% kaikista tekstiilityöläisistä ja vain 49—71% muiden tuotantoalojen työläisistä. *Todennäköisesti* on vähemmän tutkittu *pieniä* tuotantolaitoksia koskevia tietoja: ainakin työpäivien vuotuista lukua koskevat tilastot käsittävät 58% tuotantolaitoksista (811 vuonna 1908 olleesta

1.394 tuotantolaitoksesta) ja 75% työläisistä (231.130 työläistä 307.773:sta). On selvää, että nimenomaan pienimmät tuotantolaitokset ovat jääneet pois.

Työpäivän pituutta koskevat yhteenvetotiedot tekijä esittää vain koko työläismäärästä yhteensä. Keskiluvuksi saadaan 9½ tuntia vuorokaudessa aikuisilla ja 7½ tuntia lapsilla. Täytyy sanoa, että lasten lukumäärä ei ole suuri: 1.363, jota vastoin aikuisia on 218.306. Tämä panee ajattelemaan, että eiköhän juuri työssä käyviä lapsia ole „peitetty” tarkastajien silmien ulottuvilta?

Työläisten kokonaisluvusta, 219.669:stä, työskenteli yhdessä vuorossa 128.628 henkeä (58,56%), 2 vuorossa — 88.552 (40,31%) ja 3 vuorossa — 2.489 (1,13%). Tekstiiliteollisuudessa on kaksivuoroinen työ levinneempi yksivuoroiseen verrattuna: 75.391 vuorotyöläistä („tuotannollisia”, s.o. ilman aputyöläisiä) ja 68.604 yhdessä vuorossa työskentelevää. Lisäämällä siihen korjaus- ja aputyöläiset saadaan 78.107 vuorotyöläistä ja 78.321 yhdessä vuorossa työskentelevää työläistä. Metallityöläisillä päinvastoin on yksivuoroinen työ huomattavasti levinneempää (17.821 aikuista työläistä) kuin vuorotyö (7.673).

Tekemällä yhteenvedon eri paljon työtunteja vuorokaudessa tekevien työläisten kokonaisluvusta saamme tällaiset tiedot:

Työtuntien määrä vuorokaudessa	Työläisten luku
Alle 8 tuntia	4.398
8— 9 ”	87.402
9—10 ”	94.403
10—11 ”	20.202
11—12 ”	13.189
12 ja enemmän	75)
	33.466
<hr/>	
<i>Yhteensä</i>	219.669

Tästä nähdään, kuinka mitättömän pieni on vielä niiden työläisten määrä Venäjällä, jotka tekevät työtä enintään 8 tuntia vuorokaudessa: kaikkiaan 4.398 työläistä 219.669:stä. Kohtuuttoman, sietämättömän pitkiä työpäiviä tekevien työläisten määrä on sen sijaan hyvin suuri: 33.466 työläistä 220 tuhannesta, s.o. yli 15% työläisistä tekee työtä *enemmän kuin 10 tuntia vuorokaudessa!* Eikä tässä ole vielä otettu lukuun ylityötä.

Edelleen. Työpäivän pituuden erilaisuus yhdessä vuorossa ja kahdessa vuorossa työskentelevillä työläisillä näkyy seuraavista tiedoista, joissa on huomioitu vain aikuiset „tuotannolliset työläiset”, s.o. ilman korjaus- ja aputyöläisiä, jotka tekevät 8% työläisten kokonaisluvusta.

Työpäivän pituus	Montako prosenttia työläisistä tekee työtä mainitun tuntimäärän vuorokaudessa	
	yhdessä vuorossa	kahdessa vuorossa
Alle 8 tuntia.....	1,3	1,0
8— 9 „	13,3	81,9
9—10 „	60,7	14,7
10—11 „	15,2	1,4
11—12 „	9,5	1,0
12 ja enemmän	—	—
<i>Yhteensä</i>	100,0	100,0

Tästä nähdään muun muassa se, että 17% kahdessa vuorossa työskentelevistä työläisistä tekee työtä *enemmän kuin 9 tuntia* vuorokaudessa, s.o. enemmän kuin sallii edes vuoden 1897 lakimmekaan, jota hra Lanin aivan oikein pitää ylettömän takapajuksena. Tuon lain mukaan työtuntien vuorokautinen määrä kahdessa vuorossa työskennellessä ei saa olla yli yhdeksän tuntia — kahdelta viikolta laskettuna. Ja hra Lanin onkin ottanut kaikissa laskelmis- saan ja taulukoissaan juuri „kahden perättäisen viikon” aikajakson.

Kun aivan tarkkaa ja täsmällistä lakia rikotaan noin ilmeisesti, niin voidaan kuvitella, miten tehdaslainsäädäntömme muiden asetusten suhteen enimmäkseen menettellään.

Työtuntien keskiluku vuorokaudessa yhtä yhdessä vuorossa työskentelevää työläistä (vain aikuista ja vain „tuotannollista työläistä”) kohti on 9,89 tuntia. Vallitsevana on siis *kymmentuntinen työpäivä* ilman mitään lyhen- nystä, edes lauantaisinkaan, ja ottamatta lukuun ylitöitä. Sanomattakin on selvää, että noin pitkä työpäivä on aivan kohtuuton eikä sellaista voida sietää.

Kahdessa vuorossa työskentelevän työläisen työtuntien keskiluku vuorokaudessa on 8,97 tuntia, t.s. käytännössä on

näissä tapauksissa vallitsevana lain vaatima yhdeksäntuntinen työpäivä. Sen lyhentäminen kahdeksaan tuntiin on erikoisen välttämätöntä, koska kahdessa vuorossa työkenneltäessä „yöksi” katsotaan aika kello kymmenestä illalla kello neljään (!!) aamulla, s.o. itse asiassa varsin suuri osa *yöstä* katsotaan työläisen „päiväksi”. Yhdeksäntuntinen työpäivä, jossa yö muutetaan päiväksi ja vakituisesti teetetään yötyötä — sellainen järjestys vallitsee Moskovan kuvernementissa!

Hra Kozminyh-Laninin tietoja koskevan katsauksemme lopuksi mainitsemme, että työvuoden keskipituuden hän on määritellyt 270 päiväksi. Tekstiilityöläisillä tämä luku on hiukan pienempi — 268,8 päivää, metallityöläisillä hieman suurempi — 272,3 päivää.

Nämä työvuoden pituutta koskevat tiedot on Kozminyh-Lanin niin ikään käsitellyt tavattoman epätyytyttävästi. Toisaalta ilmenee liiallista, kerrassaan käsittämätöntä yksityiskohtien käsittelyä: laskimme, että työvuoden pituutta koskevassa yleistävässä taulukossa on kokonaista 130 vaakasuoraa saraketta! Tuotantolaitosten, työläisten y.m. lukua koskevat tiedot on esitetty *erikseen* kunkin esiintyvän (vuotuisen) työpäivämäärän osalta, 22:sta alkaen aina 366:een saakka. Sellainen „detaljisointi” muistuttaa pikemminkin raa’an aineiston täydellistä „sulattamattomuutta”.

Toisaalta siitäkin puuttuu aivan välttämättömät yhteenvetotiedot sekä tehtaiden työläisluvun että erilaisten voimakonelajien mukaan (lihas- ja konevoimalla työskentelevät tehtaas). Siksi ei saada lainkaan kuvaa, joka auttaisi *ymmärtämään* työvuoden pituuden riippuvaisuutta erilaisista olosuhteista. Tekijän kokoama mitä runsain aineisto *on mennyt hukkaan* kelvottoman huonon yhdistelyn takia.

Suur- ja pientuotannon välisen eron merkityksen voimme — likimäärin eikä läheskään tarkalleen! — havaita jopa tekijänkin tiedoista, kun muokkaamme niitä jonkin verran. Ottakaamme *neljä* tärkeintä laitossryhmää työvuoden pituuden mukaan: 1) ne, jotka toimivat alle 200 päivää vuodessa; 2) — 200—250; 3) — 250—270 ja 4) — 270 päivää tai enemmän.

Poimimalla yhteen kunkin tällaisen ryhmän tehtaiden luvut ja kumpaankin sukupuoleen kuuluvien työläisten luvut saamme tällaisen kuvan:

Työvuoden pituus	Työpäivien keskiluku vuodessa	Tehtal- den luku	Työläis- ten luku	Työläisten keskiluku 1 tehdasta kohti
Alle 200 päivää.....	96	74	5.676	76
200—250 „	236	91	14.400	158
250—270 „	262	196	58.313	297
270 tai enemmän	282	450	152.741	339
<i>Yhteensä.....</i>	270	811	231.130	285

Tästä nähdään selvästi, että mitä suurempia tehtaat ovat, sitä pitempi (yleensä) on työvuosi. Pienten tuotantolaitosten yhteiskunnallis-taloudellinen merkitys on siis todellisuudessa vielä paljon *pienempi* kuin mitä voidaan päätellä siitä, mikä osuus niillä on esimerkiksi työläisten kokonaisluvussa. Työvuosi näissä tuotantolaitoksissa on niin paljon lyhempi kuin suurissa, että niiden tuotantosuuden pitää olla aivan mitättömän vähäinen. Ja sitä paitsi, kun työvuosi on lyhyt, eivät nämä tehtaat (pienet) kykene muodostamaan vakinaisia proletariaatin kantajoukkoja,—siispä työläiset ovat niissä enemmän „sidottuja” maahan, luultavasti pienipalkkaisempia, vähemmän kulttuurisia j.n.e.

Suurtehdas voimistaa riistoa pidentämällä työvuotta äärimmilleen ja luomalla siten kokonaan maaseudusta erkanevaa proletariaattia.

Jos seurattaisiin, miten työvuoden pituuden eroavuudet riippuvat tehtaiden teknillisestä varustuksesta (lihasvoimalla käyvät ja mekaaniset voimakoneet j.n.e.), niin epäilemättä löydettäisiin koko joukko erittäin mielenkiintoisia viittauksia väestön elämänehtoihin, työläisten asemaan, kapitalismin kehitykseen j.n.e. Mutta tekijä ei ole oikeastaan kajonnutkaan tähän kysymyspaljouteen.

Hän on esittänyt vain numerotietoja työvuoden keskipituudesta eri tuotantoryhmien tehtaissa. Yleisen keskiarvon poikkeamat eivät ole lainkaan suuret: 246 työpäivää vuodessa IX ryhmässä (kivennäisaineiden jalostus) ja 291 työpäivää vuodessa XII ryhmässä (kemialliset tuotantolat).

Kuten lukija näkee, nämä eroavuudet ovat paljon pienemmät kuin työvuoden pituuden eroavuudet pienissä ja suurissa tehtaissa yleensä, riippumatta siitä, mihin tuotantolaan ne kuuluvat.

Tuotantoalan mukaan otetut eroavuudet ovat yhteiskunnallis-taloudellisille tilastoille *vähemmän* luonteenomaisia ja vähemmän oleellisia kuin tuotantolaitosten *suuruuden mukaan* otetut eroavuudet. Tämä ei tietystikään merkitse, että ensin mainittuja eroavuuksia saisi hyljeksiä. Mutta se merkitsee, että ilman jälkimmäisten eroavuuksien huomioon ottamista on järkipерäinen tilastotutkimus aivan mahdotonta.

„*Neuskaja Zvezda*” № 21,
elokuun 12 pnä 1912
Allekirjoitus: V. I.

Julkaistaan „*Neuskaja Zvezda*” lehden
tekstin mukaan
